

BUDAPESTI HIRLAP

Megjelenik hétfő kivételével mindennap.

Előfizetési árak: Egész évre 28 kor., félévre 14 kor., negyedévre 7 kor., egy hónapra 2 kor. 40 fl. Egyes szám ára helyben és vidéken 10. fl. Hirdetések milliméter számítással, díjszabás szerint.

Főszerkesztő és laptulajdonos:

Rákosi Jenő.

Szerkesztőség: VIII. ker., Rökk Szilárd-utca 4. sz. Telefon 54-63.

Kiadóhivatal: VIII. ker., József-körút 5. sz.

A kiadóhivatal telefonjai: Előfizetés 55-95. Elárusítás 55-53. Apróhirdetés 55-95. Hirdetés 55-53. Könyvkiadó 55-53. Igazgató 61-04.

Az erdélyi nagygyűlés.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Kolozsvár, márc. 12.

Az erdélyieket Fekete Nagy Béla, Kolozsvár város helyettes polgármestere nagygyűlésre hívta össze, hogy tiltakozzanak a földgáznak Erdélyből való kiszállítása ellen, s fejezzék ki kívánságukat az iránt, hogy ezzel a földgázzal Erdély elhanyagolt és lehanyaglott iparát fejlesszék ki.

A legnemesebb hazafias felbuzdulás, a legjózanabb gondolkodás szülte ezt az eszmét. Igaz, hogy egyrészt talán tulsötét színekben látta Erdély hazafisága a gázvezetés kérdését, de lelkes örömmel kell mindnyájunk szívét eltöltenie, a mikor látjuk, hogy Erdély magyarsága felébredt és végre hozzálát gazdasági érdekeinek megvédelmezéséhez.

Mert mit tudnak arról a jó budapestiek, hogy milyen állapotok vannak itt? Erdély a fejedelmek korában hatalmas, gazdag és magyar volt, s ma azelőtt művelt földjei parlagon hevernek. ipar letűnt, napógette, kopár völgyeiben idegen nyelven beszélő, félművelt népség ütött tanyát, a mely elnyeléssel fenyegeti a megmaradt, elernyedt kis magyarságot. Erdély az uniót azért kötötte meg Magyarországgal, hogy az anyaországtól várta a segítséget, a mely ismét talpra fogja állítani. Hát bizony, nagy csalódás érte az erdélyieket! Tessék csak megnézni a közoktatásügyi költségvetést,

meg az állami utépitési költségvetést s látni fogja belőle mindenki, hogy mily mostohán bánnak velünk; az Erdélyből befolyt adóknak mily kis része jut Erdély kulturális és gazdasági érdekeinek emelésére. Mit tud a budapesti kávéházi ujságolvasó arról, hogy mily keserves küzdelemmel védjük itt magunkat az agresszive fellépő oláhsággal szemben, s csuszik ki alólunk a föld, szegényedünk, pusztulunk, s Magyarország el fogja veszteni Erdélyt, ha nem törődik vele jobban, mint eddig.

A tömérdek csalódás, a mindennap tapasztalt lemosolygás, a napról-napra érzett meg nem értés ijedelemmel tölti el az erdélyieket. a mint Budapest megmozdul, hogy Erdély kincseinek rovására jusson anyagi előnyökhöz. Hej! milyen másképp gondolkoznának Bucarestiben, ha onnan kormányoznák Erdélyt! Bátran merem állítani, hogy az erdélyi oláhság sorsával sokkal jobban és okosabban törődnek Bucarestiben, mint az erdélyi magyarság sorsával Budapesten!

Nem csoda, ha meghuzták itt a vészharangot! Hozzászóktunk már, hogy ha akár a török, a tatár, akár az osztrák, akár az üzérshelllem jelenik meg Erdély határain, meghuzzuk a vészharangot s meg is tudtuk mindig menteni vele Erdélyt s néha egy kicsit Magyarországot is.

Ezen az erdélyi nagygyűlésen nekünk, a kik a gázzal behatóan foglalkoztunk, s a kiknek némi kis érdeme is van

a felfedezésében, az volt a célunk, hogy a riadalmat kissé megnyugtassuk, de egyszersmind Erdélyt felebbresszük, buzdítsuk, hogy lásson munkához, igyekezzék a kínálkozó temérdek gázt minél előbb felhasználni és Erdély iparának fellendítésére fordítani.

Ebben a legnemesebb, leghazafiasabb törekvésünkben megzavart bennünket egy idegen beavatkozás, a mely a sanda mészáros gyanánt nem oda vágott, a hova nézett.

Egy olyan vállalatnak a képviselője vett részt a nagygyűlésen, a mely vállalatnak óriási csapást jelentene a gáznak Budapestre való vezetése. S lám! Ez a képviselő nem állt nyíltan a tiltakozók mellé, oh nem, mert hisz akkor azonnal kilátszott volna a lóláb, hanem lesajnálta az egész gázkérdést, lekicsinyelte a gázmennyiséget, s el akarta venni azoknak a pénzcsoportoknak a kedvét, a melyek a gáznak Budapestre való vezetését próbálják megvalósítani.

Ezt az ülést mintegy lelepleztem. Szörnyen fájt ez a képviselő urnak, s haragjában ellenbankettet rendezett maga köré gyűjtve a budapesti ujságírókat, hogy azokat is ilyen irányban befolyásolja, s a legszebb, legnemzetibb, legmagyarabb és legőszintébb törekvéseket „tréfának“ és nevetségesnek tüntesse föl. Ez részben természetesen sikerült is neki, mert Budapest nem tud és úgy látszik, nem is akar bennünket megérteni. Csoda-e hát, ha mi kézzel-lábbal kapáló-

zunk minden budapesti jóakarát ellen, s meghuzzuk a vészharangot, a mint onnan indul ki Erdély kincseinek kiaknázására irányuló törekvés?

Az erdélyi nagygyűlés nekem Rákosi Viktort juttatja eszembe. Ha itt lett volna! Az elnémult harangok hangját hallotta volna, a mint messziről, messziről ismét közelednek. De nem lehetett őket jól hallani, mert belerecsegett a mindenben keresztülgázoló üzérsszellem.

A nagygyűlés egészen józan határozatot hozott, s észrevette az ellenséges szándékot s tomboló lelkesültséggel tért fölötte napirendre. A határozat kérelem a miniszterhez, hogy a mikor Erdélyt a sors ilyen kincssel áldotta meg, irányítsa úgy a dolgokat, hogy Erdélynek csakúgyan hasznára is legyen. Nem lehet ezt eleget sürgetni. Mostani pénzügyminiszterünkben bizonyára megvan a jóakarát, hogy megtegyen mindent Erdély érdekében, hisz az ő családja tudna valamit mesélni a magyarság veszélyeztetett helyzetéről Erdélyben, de elvégre a miniszter nem mindenható, az egész anyaországot kell meggyőznünk, hogy baj van, veszedelem van, s most *segíteni lehet!*

Nem nevetséges, nem kicsiny az az érték, a mi a kissármási gázkuton előtör! Száznegyven (140) vagon kőszénnel egyenlő értékű az naponkint, s ez nem csekélység, ez nem semmi, mint a hogy Heltai képviselő ur igyekezett feltüntetni, hanem ez százhusz-százharmincezer lóerőt jelent, a melyre nagy ipart lehet alapítani, s ha meggondoljuk még, hogy hasonló gázkut még minden valószínűség szerint nagyon sok nyitható Erdélyben, kétségtelen, hogy olyan kincse van ennek a szerencsétlen országrésznek, a mellyel olyan gyáripár létesíthető, mint talán sehol Európában! Dehát ez sok üzleti érdeket sért, hisz a magyar petro-

leumforrásokat sem engedi megnyitani a külföldre lekötött üzleti érdekek!

Lehet-e itt máshova fordulni, mint a kormányhoz, hogy törje le ezeket a törekvéseket s igyekezzék a nemzet javára hasznosítani az erdélyi gázt?

Értsék meg már odafönn, hogy mi fáj nekünk erdélyieknek, s értsék meg már, hogy ha nem segít az anyaország, hanem árt, akkor végleg elvesztünk!

Cholnoky Jenő dr.
egyetemi tanár.

A honvédelmi miniszter Bécsben.

Hazai Samu honvédelmi miniszter ma délután Bécsbe utazik s ott ~~Schönaich báró~~ közös hadügyminiszterrel és Georgi osztrák honvédelmi miniszterrel fog tanácskozni és pedig, mint értesülünk, a *védőerőreformmal* kapcsolatos dolgokról. Hazai miniszter előreláthatóan két-három napig marad Bécsben.

A főrendiházból. A főrendiház egyesült rönzügyi, közgazdasági és közlekedési bizottsága ma délután félöt órakor *Harkányi Frigyes* báró elnöklésével tartott ülésében tárgyalta a *statisztikai hivatal 1911. évi munkatervét*, melyet *Gaál Jenő*, bizottsági jegyző ismertetett. A kormány részéről *Kálmán Gusztáv* államtitkár és *Varaha Gyula* miniszteri tanácsos, a statisztikai hivatal igazgatója volt jelen.

Matlekovits Sándor arra való tekintettel, hogy az állatszámllálás megkezdését február 15-ikére tervezték, kérdést tett arra nézve, hogy a jelentés később való elintézésének nem volt-e befolyása e munkát megkezdésére. A husrágaság tekintetében figyelmébe ajánlta a kormánynak egységes statisztika szervezését, hogy az összehasonlításnak megfelelő alapja legyen. *Gaál Jenő*, a birtokstatisztikai adatgyűjtés jelenlegi stádiuma iránt tett kérdést. *Varaha Gyula* miniszteri tanácsos, a statisztikai hivatal igazgatója, részletesen válaszolt a fölített kérdésekre. Az állatszámllálás dolgában előadta, hogy magát az állatszámllálást a statisztikai hivatal a jelentés törvényhozási elintézése előtt is megkezdhetné, a minthogy *ma is kezdette*. A törvényhozás hozzájárulása csak a szankció szempontjából szükséges, a mennyiben az adatok beszolgáltatását kényszerítővé teszi. A *husrágasági* árstatisztika tekintetében fölemlítette, hogy a kereskedelmi miniszter már elrendelte, hogy a statisztikai hivatal behatóan foglalkozzék ezzel a kérdéssel; ez, a mennyire lehet, vizsgálhatóan meg fog történni, de a jövőt illetően mindenesetre gondoskodás történik arra nézve, hogy